

Allerlei gegevens over WESPENDIEVEN

Door J. Albers

Met foto's van

A. J. Kuyser

Tegen schemerdonker op de 3e juni 1955 kwamen twee vogelvrienden, die dagen lang door de bossen zwalkten, mij opgewonden en verheugd vertellen, dat zij een nest met drie eieren van de *wespendief* hadden gevonden in het Edesche bos.

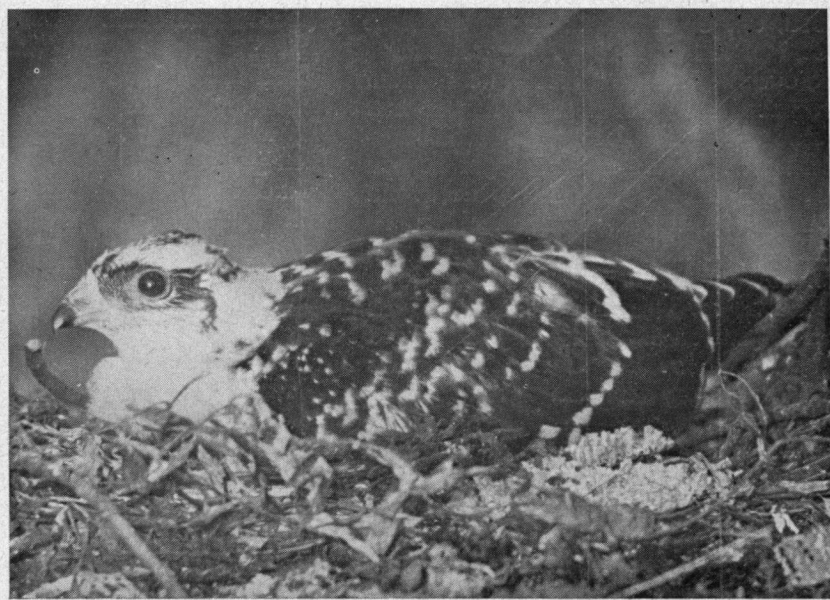
De heer A. J. Kuyser stuurde mij in november 1960 zijn waarnemingen over een broedgeval in een bos te Winterswijk, terwijl de heer C. B. van de Geest te Enschede op 7 januari 1961 een uitvoerig artikel publiceerde in het Hengelosche Dagblad, waarin zijn waarnemingen over broedgevallen van de *Wespendief* in de jaren '58, '59 en '60 zijn verwerkt. Verder vinden we in Veldwaarnemingen XXI (pagina 74, 5e jaargang no 5 van „het Vogeljaar”) de vermeldingen van een broedgeval in 1957 op de West-Veluwe (Smit) en tevens één in Zuid-Limburg (Slijper).

Er zullen ongetwijfeld wel meer waarnemingen zijn gedaan, maar die zijn mij niet bekend.

Het komt mij voor, dat er vooral in de bosrijke streken in het Oosten en Zuid-Oosten van ons land meer *wespendieven* broeden dan men zo ogenschijnlijk zou vermoeden en het kan dus van belang zijn hierop de aandacht te vestigen. Het gaat er in dit artikelje in eer-

ste instantie echter niet om een opsomming van de broedgevallen te verkrijgen, doch eerder lijkt mij een samenvatting van interessante belevenissen van verschillende waarnemers van belang. Alle waarnemers hebben de nesten vrij hoog gevonden in gemengd bos of in de onmiddellijke omgeving daarvan. De heer Kuyser te Winterswijk vond het nest in een forse *eik* geheel met klimop begroeid op ongeveer 20 meter hoogte. De heer Van der Geest vond de nesten o.a. in een twaalf meter hoge spar langs de oever van de Dinkel, in een negen meter hoge spar, in een achttien meter hoge spar en in een veertien meter hoge spar ten Zuiden van Oldenzaal. Het nest te Ede lag aan de bosrand op 15 meter hoogte, eveneens in een spar.

Zowel in Winterswijk als in Twente heeft men het broedproces vanuit de schuilhut in een dichtbijstaande boom geobserveerd. De bodem van de horst bleek bekleed te zijn met verschillende soorten fijne worteltjes en zodra er eieren zijn brengt het mannetje groene takken op het nest, zoals berke- en elzetakken en takjes van de wilg, *larix* en

spar. Men heeft alleen het *wijffe* broedend aangetroffen, hetgeen overeenstemt met de gegevens van het broedgeval te Ede. Bij een bezoek aan dat nest vloog het wijffe er altijd af, alhoewel het mannetje dicht in de buurt was. Veelal vlogen ze daarna luid roepend hoog in de lucht boven de nestboom.

De heer v. d. Geest stelde bij een broedgeval, dat hij iedere dag heeft gecontroleerd, een broedtijd van precies 33 dagen vast (eerste ei 1 juni, eerste jong 3 juli; tweede ei 4 juni, tweede jong 6 juli). De andere waarnemers schatten de broedtijd op 30-35 dagen.

Het mannetje is wel op het nest gezien, doch alleen toen er jongen waren en dan uitsluitend om prooi te brengen. Het is wel bijzonder aardig om hierbij te vermelden, dat men behalve wespenraat ook een kikker, een jonge *grutto*, jonge duiven, een jonge *vlaamse gaai* en hagedissen heeft zien brengen.

In 1960 vond de heer Van der Geest een nest met één ei, dat op 1 juli uitkwam. Ondanks de natte zomer kreeg het jong zes dagen lang als eerste voedsel wespenlarven, daarna bestond het hoofdvoedsel uit jonge duiven en jonge zangvogels.

Bij het broedgeval in 1955 te Ede zag ik bijna uitsluitend wespenlarven voeren, zelfs toen de jongen al op uitvliegen stonden en slechts een enkele keer hagedissen. Het was toen echter een warme zomer en ik herinner me nog goed, dat de kampeerders op de heide veel last van massa's wespen hadden.

De oude vogel kwam met grote stukken wespenraat op het nest en haalde met de scherpe punt van zijn snavel voorzichtig de larven er uit en gaf ze één voor één aan de jongen. Op de avond van de 9e augustus alarmeerden de oude vogels niet toen ik in de buurt van het nest kwam en ik ontdekte een jong in de boom, waarin de schuilhut was gebouwd. Een dag of twintig later werd ik gebeld door Dr. Gorter, dierenarts te Ede, die mij vertelde, dat twee militairen een roofvogel bij hem hadden gebracht. Bij kruipoefening op de grond waren zij op een blazende roofvogel gestoten. Zij meenden met een *havik* te doen te hebben en aangezien hij niet wegvloog, pakten zij hem op en gingen er mee naar deze dierenarts.

Toen ik in de spreekkamer aankwam, vond ik de drie mannen op veilige afstand van de roofvogel. Het was een jonge *wespendief*, gevonden in de omgeving van het nest, waarbij ik zoveel leuke waarnemingen had gedaan. De *wespendief* mankeerde niets, doch was broodmager. De militairen hadden n.l. reeds enkele dagen achtereen in dit bos geoefend en waarschijnlijk had de oude vogel dit jong achtergelaten. Aan de donsveertjes tussen de veren kon ik zien, dat het de jongste van de twee was.

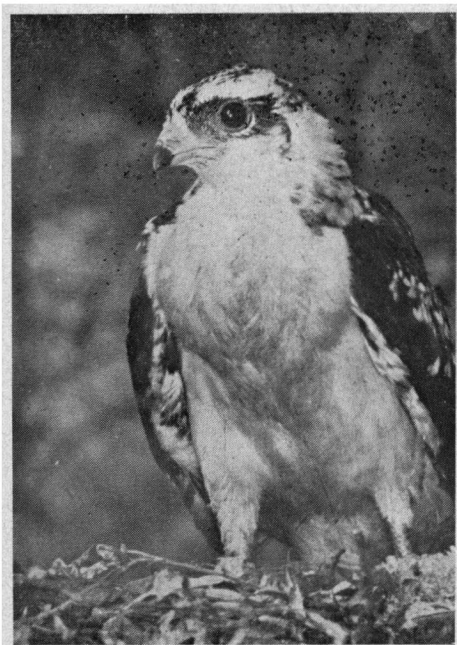
Dr. Gorter gaf hem twee injecties, één voor het zenuwgestel en één om de eetlust op te wekken, zoals hij zei, waarna ik het jong heb meegenomen naar het huis van mijn vriend Van Schuppen, die midden in het bos woont, om te proberen de vogel daar op te knappen.

De eerste dagen gingen we tegen de avond op zoek naar wespennesten in de hei. Een flesje ether en een dot watten deden wonderen. Zodra we dachten, dat de laatste wesp „thuis” was, druppelden we een beetje ether in de ingang van het nest en sloten het gaatje met watten af. Na een poosje groeven we dan het wespennest op en brachten het snel in de ijskast, zodat we voor een paar dagen voedsel konden bewaren.

Al heel spoedig haalde de jonge *wespendief* bedachtzaam zelf de larven uit de raat, zoals ik dat de oude vogel ook had zien doen. Verzot was hij ook op rode jam, die hij van een toegestoken theelepeltje pikte.

Alhoewel hij in een grote kooi veel bewegingsvrijheid had, maakte hij daar geen gebruik van. In het bos achter „De Dikkenberg” te Bennekom hadden we hem een paar maal omhooggegooid, maar hij maakte geen aanstalten om te vliegen. Volkomen apathisch bleef hij op de grond zitten en liet zich weer voeren.

Toen kwamen we op het idee een wespennest te zoeken, dat rondom af te zetten met gaas en er een net overheen te spannen. We plaatsten een schuilhut buiten het gaas op een afstand van ongeveer 2 meter van het wespennest en kropen gehuld in vitrage in de schuilhut, omdat we beschermd moesten zijn tegen wespensteken.

De *wespendief* werd in deze „kooi” gezet en bleef aanvankelijk lusteloos in de hei zitten. Na een poosje keek hij echter aandachtig naar de komende en gaande wespen en ging toen langzaam op onderzoek uit. Het was voor het eerst, dat we enige actie in de vogel ontdekten. Toen hij het gaatje, waardoor de wespen in de grond kropen, had ontdekt, zette hij zijn nekveren overeind en begon met zijn poten te graven en te krabben als een kip. Het krioelde van de wespen om zijn kop, maar het vreemde was, dat zij vrijwel niet op zijn veren gingen zitten. Wanneer er één op zijn oog zat, dan schudde hij hem er af en zo nu en dan hapte hij een wesp uit de lucht. Bij het graven maakte hij ook gebruik van zijn snavel om taaie stukken wortel van de hei weg te trekken. Binnen een kwartier was het gat zo groot als een vuist. Met zijn staart en vleugeltoppen schuin omhoog en zijn kop en schouders in de grond groef hij net zo lang, tot hij een deel van de raat te pakken had. Op deze manier hebben we hem 6 dagen lang zijn eigen voedsel laten zoeken. Vliegen deed hij echter niet, wel werd hij iets actiever.

Op de 10e september juist toen we begonnen te wanhopen op herstel en er al over piekerden hoe we hem de winter door moesten brengen, gebeurde er iets

bijzonders. Nauwelijks hadden we hem in zijn „graafgebied” geplaatst of hij steevende recht op het wespennest af, dat hij beslist niet kon zien door de heistrui-ken. Hij oriënteerde zich blijkbaar alleen op de af en aan vliegende wespen. Bij het wespennest aangekomen, pakte hij een kluitje zand in de snavel, scheen te proeven en liet het toen weer vallen om daarna maar steeds met één oog naar naar de hemel te kijken. Het bleek me, dat er voortdurend *boerenzwaluwen* overtrokken en dat eiste heel zijn aandacht op. Tientallen keren liet hij het wespennest in de steek om steeds op dezelfde plek rechts van de schuilhut in Z.O.-richting tegen het gaas aan te lopen. De vogel werd erg onrustig en had helemaal geen belangstelling meer voor de wespen.

Op een zeker moment klauterde hij op een jonge berk, die onder zijn gewicht boog, naar omhoog en wist de bovenkant van het gaas te bereiken. Met een paar vleugelslagen ontdeed hij zich van het touwnet, dat over de gazen omheining lag en zat volkomen vrij op de rand van het gaas te balanceren. 's Morgens had mijn vriend hem nog in de lucht gegooid zonder resultaat en ik verliet daarom vlug de schuilhut om hem weer te pakken, aangezien ik wilde voorkomen, dat hij door een val zijn veren zou beschadigen.

Wie schetst echter mijn verbazing, toen ik hem daar opeens op de wieken zag gaan. Hij vloog een rondje boven het veld, daalde weer in de top van een hoge den vlak bij mij en na deze afscheidsgroet ging hij op de wieken en verdween uit het gezicht. Niets wees er op, dat het vliegen hem nog een beetje moeilijk afging.

We hebben van dit ziektegeval niet veel begrepen; maar het vermoeden van de veearts leek ons wel aannemelijk. Hij zei n.l.: „Soms wil een koe in de stal niet meer staan. Ik kan geen ziekte ontdekken en laat de andere koeien uit de stal halen. Het gebeurt dan wel, dat de koe ook opstaat en weg wil. Jullie *wespendief* werd misschien geïnspireerd door de trekkende *boerenzwaluwen* en kreeg daardoor weer nieuwe levenslust”.